

UNELE ACȚIUNI REVOLUȚIONARE ÎN REGIUNEA BACĂU ÎN PERIOADA FEBRUARIE-OCTOMBRIE 1917 *

de D. ZAHARIA

Intrarea României în primul război mondial s-a datorat intereselor de jaf și ciotopire ale claselor exploatatoare care se aflau la conducerea țării.

Din cauza situației concrete, rezultată din înfrîngerile suferite, comandamentul suprem al armatei burghezo-moșieresti a ordonat retragerea trupelor în Moldova.

În timpul retragerii armatei, masele populare au avut de suportat noi și mari suferințe. Înfrățirea situației materiale a proletariatului și țărănimii, în condițiile exploatării capitaliste și măcelului provocat de acțiunile hrăpărețe ale claselor exploatatoare, a avut drept rezultat o intensificare a luptei revoluționare împotriva regimului burghezo-moșieresc, pe întregul cuprins al țării, inclusiv al Moldovei, unde la vechile silnicii și nedreptăți se adăugau nenorocirile aduse de participarea la război, ravagiile făcute de tifosul exantematic, lipsa de hrană, îmbrăcăminte și locuințe.

Ziua de lucru pentru muncitori s-a mărit, fără ca salariile să fie îmbunătățite. Țăranii erau obligați să suporte aprovizionarea trupelor de pe front și a celor din spatele frontului. Populația județului Bacău, conform hotărîrilor luate, trebuia să aprovizioneze, împreună cu alte cîteva județe din Moldova, unitățile armatei a II-a, fapt pentru care s-a recurs la rechiziționarea celor mai variate produse de la populația civilă.

Astfel organele de aprovizionare ale armatei a II-a făceau cunoscut prefecturii județului Bacău, prin adresa nr. 14379 din 8 februarie 1917, că pentru unitățile respective, erau necesare lunar mari cantități de produse¹.

Din aceste cantități destinate armatei, populația județului Bacău trebuia să suporte o zecime. Rezultă că, lunar, numai populația acestui

* Comunicare prezentată la a doua sesiune metodică-științifică interregională a S.S.I.F., care a avut loc la Iași, între 28—30 mai 1961.

¹ Fîn=800 vagoane, paie=400 vagoane, orz sau ovăz=700 vagoane, porumb=300 vagoane, grîu=1000 vagoane, cartofi=120 vagoane, fasole și mazăre=120 vagoane, vite pentru tăiat=300 buc. (Arh. Sfatului Popular regional Bacău. Fond prefectura, 1917, dosar administrativ).

judet trebuia să predea 80 vagoane fin, 40 vagoane paie, 70 vagoane orz și ovăz, 30 vagoane porumb, 100 vagoane grâu, 12 vagoane cartofi, 12 vagoane fasole și mazăre, 30 vite pentru tăiere.

Pentru a putea obține aceste produse, prefectura județului a luat măsuri care loveau în situația materială a locuitorilor din sate și orașe. Astfel, prin circulara nr. 5548 din februarie 1917, prefectura ordona organelor în subordine să-și intensifice activitatea pentru a-i determina pe țărani să nu-și mai vîndă produsele pe piață¹. Măsura era determinată de faptul că țărani, de teama rechizițiilor, vindeau nu numai surplusul, dar scoteau pe piață și ultimele provizii necesare traiului lor mizer. Prefectura a luat atunci măsuri pentru a împiedica țărănimia de a-și vinde produsele, nu pentru a evita o înfometare a populației din județ, ci de teama de a nu fi pusă în imposibilitate de a duce la îndeplinire sarcinile fixate de organele centrale ale statului burghezo-moșieresc, în vederea aprovizionării armatelor. O situație similară era în județele Neamț și Roman.

Rechizițiile de produse, practicate pe scară largă, au contribuit într-o mare măsură la înrăutățirea situației materiale a populației din actuala regiune Bacău.

În localitățile regiunii erau cantonate mai multe unități militare romine și ruse². Soldații acestor unități trebuiau să se adăpostească, să se hrănească. Posibilitățile de cazare și aprovizionare fiind limitate, prezența unităților militare a contribuit la sporirea greutăților materiale ale oamenilor muncii de la orașe și sate, chiar dacă uneori bunurile consumate erau plătite.

Un alt fapt care a contribuit la înrăutățirea situației materiale a oamenilor muncii din regiunea Bacău îl constituia aglomerarea populației civile în urma retragerii acesteia, din fața trupelor invadatoare germane care au ocupat Oltenia, Muntenia și Dobrogea. În unele localități sporul populației era destul de mare, ceea ce agrava criza alimentară și a locuințelor. În orașul Bacău, cu o populație de 20.000 locuitori, se aflau, pînă la 20 ianuarie 1917, 691 de familii refugiate³. Trebuie menționat faptul că burghezia desfășura o intensă activitate de speculă cu cele mai variate produse, fapt ce contribuia în permanență la ridicarea prețurilor, la devalorizarea monedei, la accentuarea sărăciei. La toate acestea se adăugau mobilizările și numeroasele abuzuri săvîrșite de organele care îndeplineau ordinele de rechiziții. Abuzurile săvîrșite în legătură cu rechizițiile au determinat, pînă și pe organele prefecturii Bacău⁴, să protesteze și să ia oarecare măsuri pentru a le stăvili, ceea ce ne dovedește practicarea lor pe scară largă.

¹ Arh. Sfat. popular regional Bacău, fond Prefectura, 1917, dosar administrativ.

² Numărul soldaților ruși de pe frontul din Moldova era mai mare de un milion. Analele Institutului de istorie a Partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R., nr. 5/1956, pag. 152.

³ Arh. Sfat. popular al orașului Bacău, fond Primărie, pag. 32, dosar nr. 4.

⁴ Arh. Sfat. popular regional Bacău, fond Prefectura, dosar administrativ.

Toate aceste împrejurări au dus la scăderea nivelului de trai, la o înăsprire mai pronunțată, decît cea obișnuită, a sărăciei și a mizeriei populației din regiunea Bacău. Această accentuare a sărăcirii masei muncitoare, în condițiile arătate, constituie de fapt unul dintre simptomele situației revoluționare în țara noastră.

Față de această stare de lucruri, clasele exploatare au început să-și manifeste tot mai hotărît nemulțumirea, să protesteze împotriva rechizițiilor și abuzurilor săvîrșite de autorități. Țăranii nu se mai supuneau ordinelor de rechiziții, își vindeau produsele și vitele¹. Organele represive făceau arestări, țirau în fața tribunalelor militare pe țărani ce se împotriveau măsurilor luate de statul burgheziei și moșierimii, care încerca să arunce toate greutățile războiului nedrept pe spatele celor mulți și asupriți. În cursul lunilor februarie—martie 1917, împotriva țăranilor din comunele județului Bacău, s-au dresat acte de trimiteră în fața tribunalului militar al armatei a II-a pentru „vina” de a-și fi vîndut vitele. Numai într-o singură zi — în 16 februarie — prefectura județului Bacău a trimis în fața pretoratului armatei a II-a dosarele a zece țărani acuzați de nerespectarea ordinelor cu privire la rechiziții².

Astfel de măsuri au fost luate împotriva țăranilor din comunele Luizi-Călugăra, Mărgineni, Răcăciuni, Rîpile, Berzunți, Bogdănești ș.a.³

În fața organelor anchetatoare, țărani declarau, de cele mai multe ori, că și-au vîndut vitele din cauză că nu aveau cu ce le hrăni⁴.

În unele cazuri, acțiunile represive erau îndreptate și împotriva familiilor celor mobilizați. Femeile celor mobilizați, aduse de organele jandarmeriei, la anchete, declarau că au fost nevoite să-și vîndă vitele *din bătătură pentru a procura hrană sau îmbrăcăminte necesară lor și copiilor lor*⁵.

Anchetele efectuate în lumea satelor și arestările dovedesc, pe de o parte, opoziția țărănimii din regiunea Bacău față de războiul nedrept, ceea ce oglindește o însemnată creștere a spiritului combativ al maselor, iar pe de altă parte neputința claselor stăpînitoare de a-și menține dominația într-o formă neschimbată. Rezultă că încă de la începutul anului 1917 în regiunea Bacău existau simptome ale situației revoluționare. Starea revoluționară s-a accentuat și mai mult în cursul anului, atunci cînd jefuirea maselor a luat proporții.

Opoziția poporului s-a manifestat prin numeroase acțiuni de protest. La cele de mai sus se adăugau permanentele frămîntări din sînul armatei romîne. Prost echipați și hrăniți, soldații unităților romîne au avut de înfruntat cele mai mari greutăți în timpul retragerii, iar în Moldova ei au avut de suportat noi și mari suferințe cauzate de front,

¹ Arh. Slat. popular regional Bacău, fond Prefectura, dosar administrativ.

² *Ibidem*, adresa nr. 5538.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

de lipsa de hrană și îmbrăcăminte, de bolile care răreau tot mai mult rindurile lor.

Unitățile ruse, ale căror soldați duceau greul războiului încă din 1914, își manifestau cu tărie nemulțumirile împotriva comandamentului reacționar și a guvernului țarist care le ordonase să-și părăsească vetrele lor. Aceasta era starea generală de spirit în Moldova, când în Rusia a izbucnit revoluția burghezo-democratică, din februarie 1917, care a dus la răsturnarea țarismului. Acest eveniment a avut un mare răsunet în întreaga Românie, și în special în Moldova, unde suferințele maselor exploatate și asuprite erau mai adânci, acest fapt contribuind la radicalizarea permanentă a maselor de muncitori și țărani, civili sau îmbrăcați în haine militare.

Guvernul reacționar român și comandamentul trupelor rusești, aflate în Moldova, au luat cele mai drastice măsuri pentru a ascunde în fața maselor populare și a soldaților, pe cât posibil, știrile cu privire la desfășurarea evenimentelor revoluționare din Rusia.

Cu toate acestea, desfășurarea revoluției burghezo-democrate din Rusia nu a rămas necunoscută soldaților care se aflau pe front și în spatele frontului, cât și maselor largi populare, determinând un puternic avânt revoluționar în rindurile unităților militare aflate în Moldova.

În lunile februarie-mai 1917, acțiunile revoluționare ale soldaților ruși au devenit tot mai frecvente, antrenând un număr crescând de oameni, și cunoscând forme variate de manifestare — de la întruniri restrinse pînă la mitinguri de mari proporții.

În perioada amintită, astfel de acțiuni au avut loc și în satele, dar în mod deosebit, în orașele ce intră în componența regiunii Bacău. Astfel în orașul Bacău s-au întrunit la 12 aprilie, în sala cinematografului „Clasic”, aproximativ 300 soldați și ofițeri ruși. Discursurile rostite de cei 7 vorbitori — 3 ofițeri și 4 soldați — s-au încheiat cu îndemnul la organizarea unităților, ce urmau să participe și ele la desfășurarea evenimentelor revoluționare din Rusia. Urmînd linia îndemnurilor celor 7 vorbitori, participanții au hotărît alegerea unui comitet format din 12 membri — 8 soldați și 4 ofițeri — mențiți să înceapă imediat activitatea de organizare a soldaților din unitățile cantonate în orașul Bacău și în satele din jurul acestui oraș¹.

Pentru realizarea acestor cerințe, membrii comitetului trebuiau să primească directive de la Petrograd, prin delegați special numiți.

Scopul organizării soldaților și ofițerilor era acela de a lupta pînă „la înlăturarea vechii organizații rusești”².

Participanții la adunarea amintită și-au exprimat hotărîrea fermă de a lupta pînă la doborîrea exploatatorilor atît din propria țară cît și din țările aliate. Pentru că populația orașului Bacău să poată afla de

¹ Arhiva centrală a Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R., fond nr. 56, dosar nr. 5921, fila 10.

² *Ibidem*.

eliberarea Rusiei din cătușele țarismului, s-a hotărât, ca în viitor, să se facă demonstrații care să fie însoțite și de muzicile militare. S-a hotărât de asemenea ca în zilele în care vor avea loc demonstrații să se arboreze steaguri și să se împodobească cu brad principalele clădiri din oraș. O altă întrunire a soldaților ruși a avut loc în același oraș la 15 aprilie. Întrunirea la care au participat sute de soldați și ofițeri a fost organizată de comitetul militar rus. Vorbitorii au subliniat bucuria și entuziasmul ce a cuprins întregul popor rus și armatele de pe toate fronturile, la vestea doborârii țarului și a proclamării republicii. În cadrul discuțiilor, reprezentanții soldaților au subliniat cu tărie poziția antipopulară a țarului și în special a țarinei. Alți vorbitori au relevat activitatea potrivnică intereselor poporului și țării dusă de miniștrii țariști, care au predat comandamentul german, prin Turcia, un mare număr de prizonieri¹.

Participanții au subliniat din nou cu tărie necesitatea de a demonstra pe străzi în vederea antrenării populației civile la acțiunile militarilor ruși.

Concomitent cu acțiunile din Bacău, s-au desfășurat acțiuni similare și în orașul Tg. Ocna. Aci a avut loc o mare demonstrație a soldaților și ofițerilor ruși la 28 martie 1917, în cadrul căreia participanții și-au manifestat atașamentul față de evenimentele revoluționare petrecute la Petrograd. Demonstrația a luat sfârșit noaptea și s-a încheiat prin focuri de artificii. În Tg. Ocna întrunirile au continuat în tot cursul lunii aprilie.

Nu ne propunem enumerarea tuturor acestor manifestații, ci doar subliniem problemele ridicate și semnificația lor. Astfel la întrunirea ce a avut loc în ziua de 21 aprilie în Tg. Ocna, unul dintre vorbitori a arătat necesitatea încheierii, cât mai repede posibil, a păcii, deoarece suferințele celor de pe front și de acasă erau extrem de mari. Bucuria ce a cuprins pe cei de față, la auzul unei asemenea propuneri, a fost manifestată prin puternice și îndelungate aplauze. Tot la această întrunire vorbitorii au relatat numeroase cazuri de înfrățire între soldații ruși și austrieci, ca de pildă la Comănești și Dărmănești².

Problemele ridicate de reprezentanții soldaților, în discursurile ținute la întrunirile ce aveau loc, dovedesc nemulțumirile lor față de nedreptul război imperialist. Manifestările soldaților și ofițerilor ruși, ale populației civile din Moldova, ca și ale armatei române nu conteau, ci aveau loc zilnic, în proporții crescânde.

În cadrul acțiunilor revoluționare ale armatei ruse și populației din regiuni, găsim două momente de puternică manifestare și anume: în preajma zilei de 1 Mai, și după 26 mai 1917, ziua evenimentelor sângeroase de la Bacău.

Ziua de 1 Mai 1917 a fost întâmpinată cu mari manifestații revoluționare ale unităților armatei ruse, la care s-au alăturat unitățile armatei române și populația civilă a regiunii.

¹ Arhiva centrală a Institutului de istorie a partidului, fond 56, dosar nr. 5921 fila 10.

² *Ibidem*, f. 33.

Din relatările brigăzii speciale de siguranță a orașelor Roman și Bacău se poate conchide că unitățile armatei ruse, cantonate în cele două județe, au fost pregătite, din inițiativa comitetelor militare, în vederea sărbătoririi zilei de 1 Mai 1917.

Comitetul militar din Roman a intervenit la conducerea unităților aflate în județul respectiv pentru a trimite delegați în orașul Roman în ziua de 18 aprilie 1917, (1 Mai stil nou) care să participe la mitingul ce avea să se organizeze în cinstea acestei zile.

În dimineața zilei de 18 aprilie pe străzile orașului Roman au fost lipite afișe care solicitau pe soldați să ia parte, în număr cât mai mare, la demonstrația ce avea să se organizeze, în oraș, în după-amiaza aceleiași zile. Eforturile depuse au fost încununete de succes, deoarece în după-masa zilei respective, în jurul orei 14, a început demonstrația soldaților și ofițerilor ruși din orașul Roman. Participanții însoțiți de două muzici militare, încolonați câte opt în rând, purtând pe piept cocarde roșii, au străbătut principalele străzi ale orașului, cântând cîntece revoluționare. La anumite distanțe, demonstrații purtau mari placarde roșii pe care se putea citi: „Uniți-vă! Egalitate. Libertate, frăție”¹.

După ce au parcurs străzile Ștefan cel Mare, Bogdan, Dragoș, C. A. Rosetti, demonstrații au ieșit la marginea orașului, pe cîmpul telegrafiei fără fir, unde se aflau și cazarmile unităților ruse și au continuat demonstrația. În afara orașului au fost rostite mai multe discursuri în limba rusă.

La întrunire au luat cuvîntul și unii ofițeri, legați de interesele burgheziei și moșierimii ruse; ei cereau continuarea războiului alături de puterile Antantei. Această poziție, oglindind interesele claselor exploatoare din Rusia, a fost întîmpinată cu vii și puternice proteste din partea soldaților, muncitori și țărani, îmbrăcați în haine militare. Nemulțumirile soldaților au fost materializate prin organizarea a noi demonstrații. Seara, sute de soldați au demonstrat pe străzile orașului Roman, purtînd steaguri roșii și intonînd imnuri socialiste. Soldații s-au îndreptat către strada Sucidava, unde era închisoarea rusă, eliberînd cu forța pe cei închiși și arestînd pe colonelul care s-a opus acțiunii lor, fapt după care soldații și-au continuat demonstrația pe strada Ștefan cel Mare². Deosebiri de vederi dintre ofițeri și soldați sînt evidente atît în cadrul acțiunilor de la Roman cît și din celelalte localități.

Demonstrația soldaților ruși din orașul și județul Bacău, cu ocazia zilei de 1 Mai, s-a desfășurat în condiții asemănătoare cu aceea din Roman. Demn de semnalat, pentru orașul Bacău, este faptul că întrunirile n-au conținut după ziua de 1 Mai, ceea ce denotă o accentuată stare de spirit, revoluționară în rîndul unităților respective. Această stare de spirit rezultă, de altfel, și din revendicările formulate de vorbitorii soldați cu ocazia cuvîntărilor pe care le rosteau la întruniri.

¹ Arhiva centrală a Institutului de istorie a partidului, fond 56, dosar nr. 5921, f. 135.

² *Ibidem*, f. 135.

Astfel, la întrunirea care a avut loc în ziua de 5 mai 1917, în strada Bacău-Piatra nr. 159, cei zece vorbitori soldați au cerut cu tărie nesupunerea față de trimișii exploataților din Rusia, imediata lor arestare, depunerea lor la comitetul garnizoanei, ca unii ce acționează împotriva intereselor generale ale țării. O altă revendicare, susținută cu viu interes de reprezentanții soldaților, a fost imediata expropriere a moșiilor și împărțirea pământurilor la țărani. La această întrunire a participat și un reprezentant al soldaților de pe front, care, în cuvântul său, a exprimat arzătoarea dorință a celor din tranșee — imediata încheiere a păcii¹. Problema încheierii păcii a fost ridicată, ca o dorință a celor de pe front, și cu ocazia întrunirii ce a avut loc în str. Ioniță Sturza, la 30 aprilie 1917. Ofițerii n-au îndrăznit să ia atitudine ostilă față de dorința manifestată cu atîta tărie de către soldați. Răspunsul lor n-a fost dat imediat, sub pretextul că trebuie să se cunoască poziția guvernului provizoriu în această problemă².

Poziția ofițerilor a devenit clară pentru soldați cu ocazia întrunirii amintite din str. Bacău-Piatra nr. 159. La această întrunire ofițerii au arătat celor câteva sute de soldați aflați în sala respectivă că Rusia are datoria de a continua războiul alături de Antantă pînă la zdrobirea dușmanului³.

Răspunsuri similare au dat ofițerii aceluiași revendicări formulate de soldați cu ocazia întrunirii ce s-a ținut în str. Bacău-Piatra, la 28 mai 1917, întrunire la care au participat peste 400 soldați. Ofițerii care au vorbit la această întrunire au susținut din nou că Rusia trebuie să continue războiul alături de aliații ei. Vorbitorii au fost întâmpinați de zgomotoasele nemulțumiri ale soldaților, care-și dădeau seama de nejustețea cauzei pentru care luptau⁴. Deși revendicările soldaților întâmpinau opoziția înverșunată a ofițerilor, legați de interesele burgheziei și moșierimii ruse, totuși ei au continuat să formuleze altele noi pe care le adăugau la șirul nesfârșit de doleanțe. Astfel vorbitorii soldați, care s-au prezentat în fața mulțimii adunate la Bacău în ziua de 14 mai au cerut, pe lângă împărțirea pământurilor și încheierea păcii, ca în satele Rusiei să se înființeze, în cel mai scurt timp, școli, copiii săraci să fie îngrijiți de către stat și să li se dea o educație demnă de secolul nostru, să se introducă de fapt obligativitatea și gratuitatea învățămîntului primar⁵.

Întrunirile protestatare și revendicative ale soldaților ruși nu s-au redus numai la orașele Bacău, Roman, Tg. Ocna. Astfel de întruniri au avut loc în cele mai îndepărtate colțuri ale regiunii Bacău, indiferent de faptul dacă localitățile respective erau sau nu în apropierea frontului. Asemenea întruniri au ținut chiar și unitățile de pe front.

¹ Arhiva centrală a Institutului de istorie a partidului, fond 56, dosar nr. 5921, f. 258—259.

² *Ibidem*, f. 263.

³ *Ibidem*, f. 264—265.

⁴ *Ibidem*, f. 303—304.

⁵ *Ibidem*, dosar 5922, fila 50.

Astfel, la Comănești, soldații de pe front au organizat o mare întrunire la care au participat și cei din divizia a patruzeci și opta cu sediul la Asău¹. Întrunirea s-a încheiat cu o mare demonstrație. Cu această ocazie au răsunit pe valea Trotușului imnuri socialiste și Marseilleza. Delegatul siguranței române, de pe lângă Cartierul general rus, în raportul nr. 2060 din 4 mai 1917, menționa că soldații ruși din corpul 24 infanterie „împreună cu cei de la etapele Moinești”² au organizat o demonstrație pe cîmpul de lângă gara Comănești. Participanții la această întrunire purtau drapele cu inscripția „Trăiască Rusia Liberă”³.

Întrunirile și demonstrațiile soldaților unităților ruse, cantonate pe actualul teritoriu al regiunii Bacău, au continuat și în perioada imediat următoare lunilor aprilie-mai 1917, dar cu intensitate deosebită, ele constituind nu numai o manifestare a nemulțumirilor împotriva politicii duse de guvernul provizoriu din Rusia, ci o împotrivire hotărâtă față de acțiunile represive ordonate de guvernul reacționar al României. Aceste acțiuni s-au bucurat de sprijinul larg, unanim, al maselor de exploatați și nemulțumiți din țara noastră.

Înainte de prezentarea acestor acțiuni ale soldaților ruși, la care și-au dat contribuția masele populare din orașele și satele regiunii Bacău, apreciem că este necesară sublinierea unor caracteristici ce le prezintă acțiunile a căror desfășurare se plasează în lunile februarie-mai 1917.

Aceste caracteristici se rezumă la următoarele :

— demonstrațiile ce au avut loc în lunile februarie-mai au antrenat un mare număr de soldați din spatele frontului, iar unitățile de pe front au fost reprezentate, în mod obișnuit, prin delegați ;

— la acțiunile ce au avut loc în imediata apropiere a frontului au participat în mod direct și masiv unitățile aflate acolo ;

— problemele ridicate, ca și felul în care acestea au fost abordate, dovedesc entuziasmul general și marele răsunset pe care l-au avut în rîndurile soldaților evenimentele revoluționare petrecute în Rusia în cea de a doua jumătate a lunii februarie 1917 ;

— în abordarea problemelor se deosebesc, tot mai categoric, două poziții diferite și anume : a) poziția care oglindește interesele muncitorilor și țăranilor din Rusia, exprimată și susținută cu multă tărie de către soldați și puținii ofițeri legați de aspirațiile maselor largi populare ruse ; b) poziția, diametral opusă, care oglindea în modul cel mai fidel interesele claselor exploatare din Rusia, ai căror exponenți au fost, în general, ofițerii legați de vîrfurile claselor dominante. Cele două linii s-au deosebit tot mai mult în abordarea problemei păcii și războiului. În timp ce soldații cereau cu multă insistență și tărie încheierea păcii, glasurile ofițerilor se pronunțau tot mai hotărît pentru continuarea războiului imperialist, sub pretextul că Rusia ar fi avut datoria să ajute pe aliați împotriva Germaniei. Cu alte cuvinte, dualitatea puterii, cu esența de

¹ Arhiva centrală a Institutului de istorie a partidului, dosar nr. 5921, f. 219.

² *Ibidem*, f. 291.

³ *Ibidem*.

clasă, instaurată în Rusia după victoria revoluției burghezo-democrate din februarie 1917, s-a oglindit și în acțiunile revoluționare ale soldaților ruși, din cuprinsul regiunii Bacău în lunile februarie-mai 1917. Aceste acțiuni au cunoscut o intensitate deosebită în zilele premergătoare și în cele ce au urmat mării sărbători a oamenilor muncii din întreaga lume — 1 Mai.

Întrunirile și demonstrațiile organizate de soldații ruși n-au lăsat indiferentă populația orașelor Bacău, Roman, Piatra Neamț și a celorlalte localități din regiune.

Așa cum relatea fostul reprezentant diplomatic al Rusiei țariste la Iași, A. Mossoloff, la mitingurile și demonstrațiile soldaților ruși „participau, uneori un mare număr de români”¹, și aceasta reprezintă confirmarea că acțiunile soldaților ruși, care voiau să facă cunoscută eliberarea Rusiei de opresiunea țaristă, au impulsionat puternic avântul revoluționar al soldaților armatei române și al populației civile din Moldova. Participarea directă a unităților române ca și a populației civile la acțiunile revoluționare organizate de soldații ruși, largă simpatie de care s-au bucurat revendicările formulate de ei în rîndurile maselor largi populare românești au determinat organele represive ale statului burghezo-moșieresc român să ia măsurile cele mai severe pentru a localiza mișcările revoluționare, pentru a stăvili răspîndirea ideilor înaintate în rîndurile muncitorilor și țăranilor noștri².

În scopul separării luptei comune duse de muncitori și țărani, clasele exploatoare din țara noastră au început să promită reforma agrară, care urma să se efectueze după terminarea războiului. Pentru moment, această propagandă nu și-a atins scopul. În fața faptului că masele populare participau, în număr tot mai mare, la acțiunile organizate de soldații ruși, ale căror revendicări erau socotite ca propriile lor revendicări, guvernul reacționar român a trecut la o serie de măsuri cu caracter represiv, îndreptate cu deosebire împotriva socialistilor, care începuseră să editeze unele manifeste revoluționare, iar în unele locuri se dovediseră a fi inițiatorii și organizatorii demonstrațiilor protestatare.

Clasele exploatoare, inspăimîntate de amploarea mișcărilor „turbulente”³, au luat măsuri drastice împotriva participanților, care au avut un rol important în acțiunile revoluționare din luna mai 1917; astfel, aceștia au fost îndepărtați din centrele mari ale regiunii și fixați cu domiciliul — sub diferite pretexte — în acele localități în care populația era mai redusă, iar legătura cu centrele mari era greu de stabilit. În centrele izolate și puțin populate, propaganda militanților socialiști avea mai puține șanse de succes și era mai puțin periculoasă pentru dominația burghezo-moșierească. Măsura luată de cercurile diriguitoare ale României dovedește, pe de o parte, că acțiunile revoluționare au fost de mari proporții, ceea ce a determinat o adîncă neliniște în rîndurile

¹ Analele Inst. de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., nr. 5/1956, p. 153.

² *Ibidem*, p. 160.

³ *Ibidem*.

exploatatorilor poporului nostru, iar pe de altă parte, că organele statului burghezo-moșieresc erau oricând gata a trece, fără ezitare, la represalii, pentru a preîntîmpina riscul unor noi și puternice acțiuni populare. În scopul înfricoșării maselor largi populare, organele represive ale statului burghezo-moșieresc român au trecut la aplicarea pedepsei cu moartea. Astfel în Bacău, la 26 mai 1917, au fost omorîți 33 socialiști pentru ideile lor înaintate¹. Organele statului burghezo-moșieresc au căutat să ascundă această crimă, acuzînd pe cei omorîți, de spionaj. Tot la Bacău, în curtea fabricii „Letea“, au fost omorîți 7 militanți socialiști².

Omorirea grupului de socialiști la Bacău avea drept scop întîmîdarea populației civile. În vederea realizării acestui scop burghezia a organizat o intensă agitație. În întreaga Moldovă, la toate primăriile, au fost puse afișe mari care vesteau evenimentele sîngeroase comise la Bacău în ziua de 26 mai 1917³. Scopul propus de guvern n-a fost cîtuși de puțin realizat. În momentul în care s-a aflat despre crimele odioase comise la Bacău, în toate părțile regiunii, populația a fost cuprinsă de un puternic sentiment de justificată revoltă. Sentimentul de ură față de cei care au ordonat și înfăptuit masacrul de la Bacău a fost materializat printr-un întreg șir de acțiuni demonstrative organizate de populația civilă, la care s-au alăturat și numeroși soldați. În lunile iunie-iulie 1917, organele represive au fost puse în fața unor numeroase demonstrații protestatere din partea populației civile, nu numai din orașele, ci și satele regiunii Bacău.

La Roman, de pildă, au apărut pe străzi afișe care îndemneau populația să participe la marea demonstrație din 6 iunie. Aceleași afișe mobilizau masele să-și intensifice lupta pentru ca, în viitor, asemenea acțiuni criminale să nu mai fie posibile. Populația solicitată să participe la demonstrație era rugată să protesteze pentru ca pedeapsa cu moartea să nu mai fie aplicată în viitor⁴.

Intensele pregătiri pentru demonstrația din 6 iunie 1917 și-au dat rodul. În după-amiaza zilei de 6 iunie pe străzile Romanului au demonstrat peste 12.000 oameni, care și-au manifestat, pe această cale, ura față de guvernarea ce au ordonat represaliile de la Bacău.

Manifestanții au parcurs străzile orașului cu capul descoperit, însoțiți de fanfara care intona marșuri funebre. Ei purtau mari și numeroase pancarde. Prima pancardă, în negru, purtată de un doctor și o scră de caritate, avea inscripția: „Jos pedeapsa cu moartea în România“⁵. Demonstrația a luat sfîrșit în piața orașului, unde mai mulți vorbitori au protestat cu vehemență, în aclamația mulțimii, împotriva îm-

¹ Arh. centr. a Inst. de istorie a partidului, fond nr. 56, dosar nr. 5922, fila 144.

² *Ibidem*, dosar nr. 5923, fila 5.

³ Analele Institutului de istorie a partidului, nr. 5/1956, p. 161.

⁴ Arh. centr. a Institutului de istorie a partidului, fond 56, dos. 5922, fila 93.

⁵ *Ibidem*, f. 116.

pușcării celor 33 de socialiști la Bacău ca și împotriva prigoanei la care erau supuse minoritățile naționale¹.

Demonstrații asemănătoare au avut loc în orașul Bacău, în ziua de 8 iunie², la Piatra Neamț, la 1 iulie, și în alte localități. Glasurile participanților la acțiunea de protest, care a avut loc în Piatra Neamț, s-au ridicat și împotriva războiului nedrept³. Manifestanții de la Bicău au formulat revendicări ce dovedesc o poziție avansată, revoluționară. Ei au protestat energic împotriva crimelor săvârșite la Bacău, au cerut încheierea păcii, drepturi și libertăți pentru naționalitățile conlocuitoare și detronarea regelui, care reprezenta interesele oligarhiei românești⁴.

În cadrul întrunirilor ce se țineau lanț, vorbitorii îndemneau populația să doboare dictatura burgheziei și a moșierimii și, în consecință, să ceară proclamarea republicii. Acțiunile prin care populația era chemată să lupte pentru înfăptuirea revoluției nu se limitau numai la orașele regiunii Bacău. Luptătorii pentru cauza celor mulți și asupriți și-au dat seama de combativitatea țărănimii, de forța ei revoluționară, și pentru acest motiv au chemat-o să participe efectiv la înfăptuirea revoluției. Asemenea chemări au fost adresate țăranilor din satele Simionești, Săbăoani, Gherăești etc.⁵, din actualul raion Roman.

O altă formă destul de răspândită, prin care erau exprimate nemulțumirile maselor populare împotriva sărăciei și nedreptății, împotriva persecuțiilor la care erau supuse minoritățile naționale, au constituit-o, după cum am mai amintit, și afișele.

Numeroase afișe tipărite și răspândite în orașele Bacău, Roman și Piatra Neamț⁶ demascau fărădelegile autorităților burghezo-moșierești. Unele afișe au fost răspândite și în localitățile din imediata vecinătate a frontului, cum era Slănicul⁷.

Din cele relatate mai sus rezultă că atrocitățile săvârșite la Bacău în 26 mai 1917 au avut un efect contrar celui scontat de autoritățile regimului de exploatare din România.

Evenimentele sîngeroase n-au înfricoșat masele populare ci au provocat o și mai hotărîtă ridicare a lor împotriva regimului silniciilor și al tiraniei, al sărăciei și al nedreptăților, manifestîndu-se sub forma demonstrațiilor, a propagandei socialiste în rîndul țărănimii, a răspîndirii de afișe cu conținut socialist.

Acțiunile populare care cereau „răsturnarea țarismului român”⁸ au fost susținute de soldații romîni și ruși. În raportul său către organele superioare, prefectul județului Neamț menționa că, în rîndul soldaților romîni, se manifestă nu numai tendința de nesupunere față de au-

¹ Arh. centr. a Institutului de istorie a partidului, fond 56, dosar nr. 5922, f. 142.

² *Ibidem*, f. 119.

³ *Ibidem*, f. 165.

⁴ *Ibidem*, f. 212.

⁵ *Ibidem*, f. 227.

⁶ *Ibidem*, f. 202, 207, 208, 209.

⁷ *Ibidem*, f. 243.

⁸ *Ibidem*, f. 150—151.

torităţi, ci tendinţa de a îndemna populaţia civilă să participe la revoluţie¹. Unele rapoarte semnaleză că în iulie 1917 acţiunile de protest ale armatei ruse au fost susţinute făţiş de soldaţii români².

Soldaţii ruşi n-au rămas pasivi în faţa actelor sîngeroase ce au avut loc în 26 mai 1917.

Formele de manifestare ale luptei de solidaritate a soldaţilor ruşi cu masele populare din ţara noastră, împotriva acţiunilor samavolnice şi silniciilor ordonate de guvernul burghezo-moşieresc român, au fost diferite: de la intervenţia pe lângă guvernul din Petrograd pînă la demonstraţia de stradă.

În şedinţa secretă a Comitetului armatei ruse din Bacău, ținută la 5 iunie în sala cinematografului „Clasic“, s-a hotărît să se intervină pe lângă guvernul din Petrograd pentru a cere explicaţii guvernului român în legătură cu executarea celor 33 de socialiști din 26 mai³.

Acțiuni importante au desfășurat soldații ruși în orașul Roman. În ziua de 7 iulie, pe geamul dinspre stradă al redacției ziarului local al comitetului armatei ruse, a fost lipit un afiș în limba română, care cuprindea cele mai energice proteste împotriva crimelor de la Bacău, cerîndu-se, în același timp, ca organele statului român să renunțe la politica sa reacționară.

De altfel unele unități ale armatei ruse, cantonate în jurul orașului Roman, desfășurau o intensă activitate revoluționară, ceea ce a determinat pe delegatul Siguranței de pe lângă Cartierul general rus să ceară Marelui cartier al armatei române evacuarea din zona armatei a IX-a ruse a regimentului 22 infanterie, deoarece soldații acestui regiment îndemnau populația civilă la revoluție și pentru acest motiv ei se bucurau de caldă simpatie a populației sătești în județul respectiv⁴.

Din cele prezentate mai sus rezultă că populația regiunii Bacău a avut o atitudine ostilă față de participarea României la primul război mondial, război ce a adus noi și mari suferințe maselor largi populare, în timp ce burghezia și moșierimea își rotunjeau averile. Participarea la războiul nedrept a dus la o creștere a greutăților și suferințelor celor mulți care au acționat, în chipul cel mai variat, pentru înlăturarea pe cale revoluționară a silniciilor și opresiunii.

Aceasta era starea de spirit a populației din actuala regiune Bacău, cînd în februarie 1917 muncitorii și țărani ruși au doborât puterea despotică a țarului.

Formele de luptă împotriva nedreptății și asupririi au fost dintre cele mai diferite. N-au lipsit îndemnurile la revoluție, după exemplul muncitorilor și țăranilor ruși, pentru răsturnarea de la putere a oligarhiei române, a monarhiei, care de multe ori era denumită „țarismul român“.

¹ Arb. centr. a Institutului de istorie a partidului, fond 56, dosar nr. 5922, fila 281.

² *Ibidem*, fila 215.

³ *Ibidem*, fila 87.

⁴ *Ibidem*, fila 261.

Acțiunile revoluționare din actuala regiune Bacău, din perioada februarie-octombrie 1917, au cuprins aproape întreg teritoriul, manifestându-se diferit în ceea ce privește gradul de intensitate, dar spontan și izolat.

Din datele de mai sus se poate conchide că aceste acțiuni au cunoscut cea mai mare intensitate în orașele Bacău și Roman.

Acțiunile revoluționare din cuprinsul regiunii Bacău petrecute în primăvara și vara anului 1917 constituie o glorioasă pagină din istoria mișcării muncitorești din România, ele dovedesc cu prisosință forța revoluționară a maselor largi populare care se pronunțau tot mai hotărât pentru înlăptuirea revoluției.

Înlăptuirea revoluției nu era însă posibilă atât timp cât aceste acțiuni nu erau conduse de avangarda marxist-leninistă a proletariatului român — P.C.R. —, avangardă ce s-a format în perioada imediat următoare în condițiile în care s-au produs noi și puternice lupte ale muncitorilor din țara noastră, sub influența binefăcătoare a razelor luminoase date întregii lumi muncitoare de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie 1917.